

Kvalitetsdialog 27 mars 2014

Deltagare

Blekinge Sydost	Kristina Hedberg
Dalarnas län	Birgitta Winlöf
Gävleborgs län	Ulla Nyberg
Hallands län	Maria Ehrenberg
Jämtlands län	Anna Ring
Jönköpings län	Katinka Borg
Norrbottnens län	Birgitta ☒
Skåne län	Roland Persson
Stockholms län	Malin Ögland, Britt Löfdal
Uppsala län	Stefan Eurenus
Värmlands län	Britt-Inger Fisk
Västerbottens län	Susanne Ljungström,
Västernorrlands län	Susanne Hägglund
Västmanlands län	Ulf Hölke
Västra Götalands län	Eva Fred
Östergötlands län	Kerstin Olsson, Anja Leiding
KB	Elisabet Ahlqvist
Gäst, Depåbiblioteket	Madelein Enström
KuR	Cay Corneliusson

Föreslagen dagordning

1. Mötet öppnas
Dagordningen förändrades, besök av RB G Herdenberg efter lunch lades till som extra punkt och punkt 6 utgick.

Maria E ordförande
Elisabet Ahlqvist valdes av mötet till sekreterare

2. Madelein Enström, Sveriges depåbibliotek och lånecentral ”strategisk medieplanering”.

Lånecentralen och depåbiblioteket har många år arbetat mot kommunbiblioteken. På de kommunala biblioteken diskuteras gallringsaspekten av medieplaneringen. Det är nödvändigt att ha medieplanering i botten för att göra gallringsstrategier.

Nationella mediestrategier – betyder mycket för gallringsarbetet.

Medieplanering är redskap metod för verksamhetsutveckling, måste vara kvalitetssäkrad och uppdateras fortlöpande samt innehåller arbetssätt för kvalitetssäkring. Man jobbar kvalificerat med mediefrågor när man jobbar med en medieplan. Det brukar vara kompetensutvecklande för ett

bibliotek att jobba med medieplanering då man upptäcker sitt närsamhälle. Vilka bor här? vad man lever av? ålder, språk osv.

Man behöver god omvärldskoll, inte bara det egna lokalsamhället utan på all samhällsutveckling nationellt och globalt. Man känner sig ofta osäker som medarbetare, det är inte tydligt vilka förändringar samhället genomgått de senaste 20 åren, de nya rollerna diskuteras för lite. Medieplanen ska fungera som ett stöd att tänka framåt och som ett sätt att introducera nya medarbetare.

I början när biblioteken började arbeta med medieplaner blev det mycket nyckettal och statistik, att höja nyttjandegraden blev fokus. En medieplan är inte bara ett redskap att mäta o väga, utan ett redskap för att analysera och dra slutsatser. Medarbetarna behöver hjälp o stöd i en medieplan och det bör också finnas ett nära samarbete med politiken o ledningen.

Viktigast i processen är omvärldskoll, lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Samt att man behöver veta mycket om innevånarna i kommunen.

Vad vet vi, vilka relationer har vi, har vi dialog med dem? Vanligast är att få låntagare står för en stor del av utlåningen.

Nästa steg är att beskriva och analysera, integrera e-resurser, webben etc. Vad betyder det att vara relationsskapare med allmänheten?

Vi strävar efter ett bibliotek i takt med samtiden och framtiden, där medieplanering är ett bra redskap som engagerar alla och är en bra läroprocess.

Tre nivåer: medieplaner, mediepolitics, medieförsörjningsplan

Regionalt:

Jämlik tillgång och åtkomst, kompletterande, gemensamma köp, gemensamma kataloger fria låneflöden, gemensamma upphandlingar e-resurser.

KB förväntar sig att regionerna tar ett större ansvar efter nedläggningen av två lånecentraler Lagen - lägga ner kompletterande medieförsörjning?

Nationella medieförsörjningsaktörer:

KB nationell katalog

E-resurser

Regionbiblioteken

Lånecentraler, depåbibliotek

UH-biblioteken

Trendspaningen, UH-biblioteken:

De flesta bygger inte längre samlingar och har inte längre ämnesspecialister, istället fokuserar de på E-resurser. I första hand förser de sina forskare o studenter med material.

Bara PDA, inga förvärv i förväg, "just in case".

Ett par av de sju pliktbiblioteken vill avstå från plikten, vill inte längre bygga fysiska samlingar. Då har man inte tagit hänsyn till rollen som kompletterande och som en del av den nationella medieförsörjningen. Kompenserande eller förstärkande?

Bilaga 1 innehåller Madeleins anteckningar.

Diskussion: Medieplanernas påverkan på gemensamma kataloger:

Östam: regional medieförslagsplan, mest akut är e-boksfrågan, e-böcker är väldigt knepigt utbud. Atingos utbud är märkligt ur användarsynpunkt, men ändå hanterbart. Tidigare köptes paket, nu måste man titta igenom beståndet och förhåller sig till det vanliga beståndet. 110 kr för populära titlarna istället för 20 kr/nedladdning. Ska man föra över pengar från papper till e-böcker, eller ha en pott? Kan man bygga bestånd av e-böcker, klassiker, utan upphovsskydd? Titlarna ligger kvar hos låntagarna. Påverka förlagen att ge ut större bredd e-böcker, best sellers, lite fack.. Hanteringsproblem, lobby mot förlagen, påverka utbudet. Finns många frågetecken och få svar.

E-böcker kommer att påverka jättemycket, men vi ser det inte just nu. Två delregioner i Skåne har gemensam katalog + transport. Sydöstra har gemensam medieplan och det pågår utredning. Området är i stort sett självförsörjande med böcker, få fjärrlån utanför gruppen. Små strömmar till UH. Man kan utnyttja varandras samlingar för mångspråklig litteratur, det blir rätt enkelt genom att ha tillgång till hela gruppens bestånd. Man behöver ha ett längre perspektiv, klara av att tänka bortom den administrativa/kommunala gränsen, behöver tänka att man är en del i något större.

Östam har en regional medieplan som inte längre är aktuell. Små bibliotek lånar ut mycket mer än de stora, lånar ut dubbelt så många som man lånar in. Det finns protektionistiska inställningar. Alla vill ha samarbeten om andra språk än svenska, film, musik, tv-spel. Behöver tänka regionalt på ett annat sätt.

E-böckernas bristfälliga mångfald - KuR kulturstödda titlar bör också finnas som E-bok.

Halland skrotat värdbibliotek, delar ut pengarna till alla 6 kommuner enligt en fördelningsmodell. Hur gör man med främmande språk? Kan inte längre be någon annan, vi måste bygga kompetensen på hemma plan och tar de pengar som de kan få från regionen.

Måste tänka regionalt och lokalt, men man har fortfarande sitt uppdrag mot sina egna specifika målgrupper. Det behövs att man hittar former för att dela med sig, och logistik. Behöver bli bättre på att läsa låntagarbehov. Det blir så lätt när låntagaren ser vad man kan få.

Hur tänker folkbiblioteken? Bygga eller inte bygga samlingar?

Lagen: bibliotek och huvudmän ska samverka. Vad ska man samverka om? Medier. Behöver diskutera det strategiskt i regionen. Politiska beslut på samverkan, och om vad man samverkar om.

HelGe : det grundläggande är våra gemensamma medier tillgängligt för alla i hela länet. Protektionism och transportlösningen finns också inom HelGe. Det finns stor vilja att det ska fungera, och det är ett gemensamt projekt som fungerar. Mediegruppen gör upphandlingar, mest diskussioner om VAR man köper men inte så mycket innehållet. Var och en bestämmer VAD man köper till sitt eget bibliotek. Gemensam ekonomi med en "hög med pengar". Hur administrera? Politiska ledningen är med, man får också tillbaka från samarbetet.

Västmanland: Hylltiderna minskas till ca 1 år, sedan gallras de, och ev. köps nytt om en ny förfrågan kommer.

Även folkbiblioteken är låntagarstyrda.

Skåne är ett ur ett medborgarperspektiv gynnat landskap mediemässigt med många stora bibliotek i delregionerna. Man försöker tillfredsställa behoven så snabbt som möjligt, att snabbt få tillgång inom

området, som sista instans går man utanför cirklarna. Malmö får extra stöd för att bygga upp en samling som blir sista instans.

Suboptimalt ineffektivt att köpa en bok när man har efterfrågan, kan vara bättre att fjärrlåna.

Mediebestånd som verktyg för verksamhet, tex. Bokcirklar

Revitalisera diskussionen, arbeta proaktivt, e-böcker.

Läsfrämjande uppdraget ger tydligt fokus. Långa svansen, köpa på efterfrågan, men hur använda det äldre materialet? Det är möjligt att använda medieplanering för att sätta fokus på det.

Medieplanering börjar oftast med gallring, eftersom man köper på förfrågan.

Man kan oftast tänka på depåbiblioteket. Udda, svårfångat, kan ev. spara två ex. Depån har ett tillhandahållande uppdrag, kolla i Libris räcker bra.

Biblioteken halkat efter bokhandeln, mindre utbud. Möta det med samlingar och mediesamarbeten, ett sätt att stå sig i konkurrensen. Lätta på handlaget, ett sätt att professionalisera och lösgöra sina personberoenden och ge kvalitet på samlingarna.

Många upplever att man ligger steget efter, en effekt av mediesamarbete är att böckerna kommer snabbare, många nöjda låntagare. Det är en stor mental process, en förändring som tar många år att komma för bi. Upplevs snabbare nu, viss del av trögheten borta.

3. Workshop kvalitetsbegreppen, avgränsning av det kvalitetsdialoggruppen ska ägna sig åt.

Gruppen fördelades slumpvis i två lika stora grupper vid varsin arbetsstation där det fanns ett stort antal lappar som skulle fördela på tre olika områden: det gruppen kvalitetsdialog bör fortsätta att arbeta vidare med, det som är relevant men utanför gruppens område och slutligen de som inte är angelägen alls (ignoreras) .

Slutresultatet finns i bilaga 2. Inga separata anteckningar gjordes.

Lunch

4. Interna diskussioner och besök av RB Gunilla Herdenberg. (Inga anteckningar fördes)
5. Planering av 21 november, heldagen tillsammans med kommunerna, redovisas i bilaga 3.
6. Cecilia Ranemo visar nya tabeller från preliminärpubliceringen av folkbiblioteksstatistiken, utgick p.g.a. sjukdom.
7. Hopsamling av lösa trådar, utgick p.g.a. tidsbris
8. Övriga frågor – inga övriga frågor
9. Mötet avslutades

Anteckningar

Justeras

Elisabet Ahlqvist

Maria Ehrenberg

Bilaga 1:

Medieplanering och kvalitetsarbete / Madelein Enström 2014-03-27

Medieplanering är en metod för verksamhetsutveckling. En medieplan är ett levande dokument som uppdateras och förnyas fortlöpande. Genom de frågeställningar som besvaras i en medieplan blir kvalitetsarbetet en del av medieplaneringsprocessen. Man skulle kunna säga att det är ett arbetsätt för att kvalitetssäkra delar av biblioteksverksamheterna och frågor kring kvalitet är "inbäddade i processen".

Att ta fram underlag till medieplanen och att formulera den i dialog med verksamhetsledning är ett uppdrag för medarbetarna. Godkännande och antagande av en medieplan är en ledningsfråga. Genom detta arbetsätt skapas utmärkta förutsättningar för medarbetares fortbildning och kompetensutveckling och vi får en professionalisering i förhållningssättet till mediasamlingarna. Att våga "släppa taget" om den fysiska boksamlingen, att hantera mediasamlingen med "lättare hand", är en nödvändighet i den nutida medievärlden. Medieplaneringsarbetet motiverar verksamheterna att tänka framåt och medieplanen blir ett lämpligt kunskapsunderlag vid introduktion av nya medarbetare och kollegor.

Vid tiden för introducerandet av medieplaneringsmetoder (i Sverige) låg tyngdpunkten inte sällan på statistik och nyckeltal med fokus på nyttjandegrad. Att få syn på nyttjandegraden, som ofta var låg, var inte sällan en ögonöppnare och satte igång angelägna diskussioner om huruvida material på de olika ämnesavdelningarna faktiskt kom till användning eller inte. Dock kunde denna diskussion bli alltför fixerad vid just nyttjandegraden, som ju är en enkel sak att höja - gallra mera!

Att arbeta med statistik är inte endast att mäta och att väga. Statistiken är ett redskap för att "få syn på någonting", den analyseras och värderas, slutsatser dras.

Medieplaneringsprocessen tar sin utgångspunkt i generella dokument såsom bibliotekslag och UNESCO-manifest, det lokala uppdraget (policy- och måldokument med målgruppsbeskrivningar), har ett användarperspektiv (användaren/innevararen/besökaren) och sin bakgrund i god omvärldsbevakning och omvärldskunskap.

Underlag och uppdrag redogör för bibliotekets roll i samhället och verksamheterna skall beskriva hur man exempelvis kan arbeta relationsskapande och inkluderande. Att ha god omvärldskunskap är till exempel att ha bred kunskap om den egna kommunen/samhället, diskutera samhällsutvecklingen lokalt och globalt och att förstå samhällsförändringar.

Uppdrag, målgrupper, omvärldskunskap dokumenteras i medieplanen liksom redogörelser för biblioteksverksamheternas olika delar och hur de samspelar med varandra, mediefrågorna beskrivs och analyseras, förvärvsprinciper och gallringskriterier anges, mångfalden av medieformer och tjänster behandlas integrerat.

Medieplan, medieförsörjningsplan, mediestrategi, mediepolicy ...

Vi kan iaktta att vi använder oss av flera termer och begrepp i sammanhanget, som ibland tycks användas som synonymer, ibland inte: medieplan, medieförsörjningsplan, mediepolicy med flera. Hur kan vi bringa reda i definitioner och begreppsrelationer?

Medieplanering och medieförsörjningsplanering på tre nivåer, den lokala, regionala och den nationella.

Den traditionella medieplanen har sin tillämpning främst på den lokala nivån, kommunbibliotekens medieplaner, som beskrivs ovan.

På den regionala nivån ligger ett ansvar att planera och sörja för en jämlik tillgång och åtkomst för innevånarna inom regionen. Medieförsörjningsplanen beskriver mål och syfte med den kompletterande medieförsörjningen och strukturen för informations- och resursdelning. Exempel på implementeringar är gemensamma digitala bibliotek med gemensamma kataloger, fria låneströmmar, gemensamma upphandlingar av e-resurser.

Slutligen har vi den nationella medieförsörjningsplanen med ansvar för organisation, system och tekniklösningar. Kungl. biblioteket ansvarar för den nationella katalogen LIBRIS för fysiska och digitala medier och system för resursdelning. Lånecentraler, depåbibliotek, universitets- och högskolebibliotek och myndighets- och specialbibliotek exemplifierar strukturen för den kompletterande medieförsörjningen på nationell nivå. Sveriges depåbibliotek har idag som uppdrag att samla in och tillhandahålla folkbibliotekens gallrade material, men vi saknar en nationell bevarandepolicy för hela biblioteksväsendet, som säkrar tillgänglighet och åtkomst till äldre material.

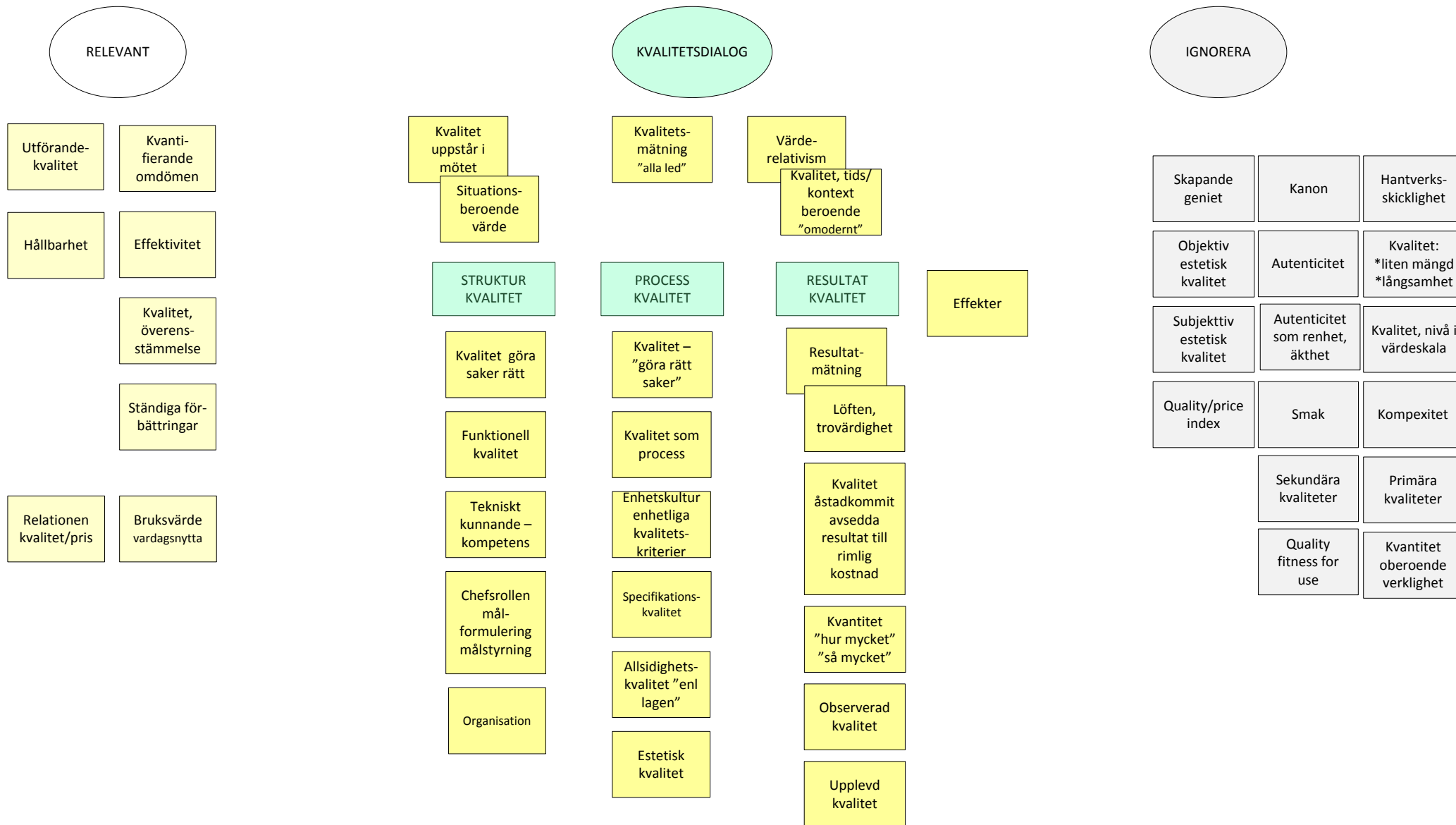
Till sist några ord om senaste **trender vid universitets- och högskolebibliotek** vad gäller synen på samlingar och profession:

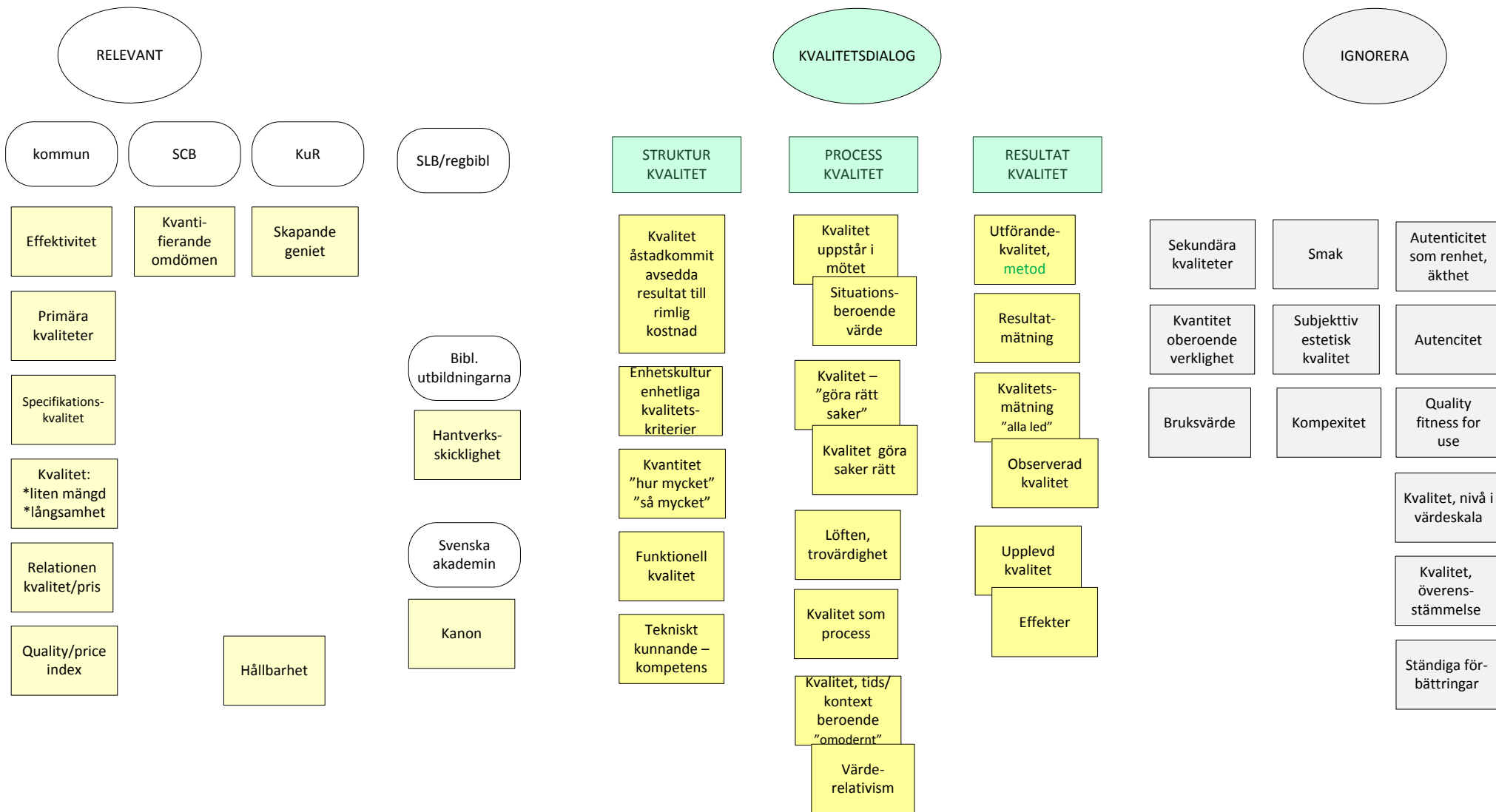
Man rekryterar inga nya ämnesspecialister, bygger inte längre samlingar, lämnar tryckta medier och går över till helt digitala bibliotek (innebär begränsningar i fjärrlåneservice). Man betonar hårt sina lokala uppdrag och tillämpar behovs- och användarstyrda förvärv (PDA Patron Driver Acquisition). Slogan *rätt förvärv i rätt tid på rätt sätt- just in time* i stället för *just in case*.

Bilaga 2 workshop kvalitetsbegreppet

Den första bilden, grupp "långväggen" är den version som hela gruppen tillsammans har diskuterat sig fram till.

Bild två, grupp "kortväggen" redovisas för fullständighetens skull.

Kvalitetsdialog 21 november 2014

Totalt ca 70 personer (3 st KB)

Grupper om 5 personer/ grupp = 14 bord

12 eller 15 bord är enklare om man tänker på hur rotationerna ska göras. Vi kanske får några återbud, och då hålls grupperna ändå ganska små och vi kan klar 12 bord.

Tidsplanering:

9.00 – 9.30 Fika

9.30 – 9.45 Ice breaker

9.45 – 10.15 inledning – berättelsen om kvalitetsdialogen

10.30 – 11.45 Café diskussioner, tre bord: struktur-, process- och resultat kvalitet, 20-25 minuter per bord

11.45–12.00 summering, görs av bordsvärdarna

12.00 – 13.00 Lunch

13.00 - Regionbibliotek Stockholm

Café diskussioner, tre bord: planens syfte, marknadsföring vs. Utveckling, planernas konkretionsnivå, om processen att ta fram en plan, 20 – 25 minuter per bord , inklusive fikapaus

15.30 – 15.45 Summering, görs av bordsvärdarna

15.45 – 16.00 Avslutning av dagen och vad blir nästa steg?

Arbetsgrupp: Elisabet, Ulla N, Kerstin O, Britt eller Malin Ö (Regionbibliotek Stockholm)

Tankar om dagen

Viktigt:

Vi ska både ge något att ta med hem och kommunerna ska också få en möjlighet att skicka med input.

Kommunerna ska få tillfälle att träffa varandra, och diskutera med varandra, utanför sina län

Regionala nivån + KB får agera bordsvärd etc. och mingla med så många som möjligt som man inte redan känner

KB och den regionala nivån hjälps åt med förberedelser när det gäller innehållet, och de olika rollerna som behövs under dagen den 21 november.

KB håller i lokalbokning, mat och kaffe.

KB håller i anmälningen och informationen kring dagen.